

Monumentnummer*: 510294

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijkmonument
Inschrijving register* 22 april 1999
Kadaster deel/nr 82741/67

Woonplaats* Gemeente* Provincie*
Sleeuwijk Altena Noord-Brabant

Locatiennaam Locatieomschrijving
Sleeuwijk

Kadastrale gemeente* Sectie* Kadastraal object* Appartement aanduiding Grondperceel
Werkendam R 2714

Omschrijving**

Inleiding

Het voormalige kerkgebouw van de Nederlandse Hervormde gemeente van Sleeuwijk, oorspronkelijk gebouwd als rooms-katholieke kerk, aan de voet van de dijk met de nok evenwijdig aan de dijk.

De bouwhistorie is als volgt samen te vatten. Oorspronkelijk bevond zich hier een zestiende-eeuwse kapel, een zaalkerk met oostelijke 3/8 koorsluiting. Deze rooms-katholieke kapel ging na de Reformatie over naar de protestanten. Ten behoeve van de protestantse eredienst werd het gebouw, dat waarschijnlijk in een slechte staat verkeerde vanwege overstromingen, in 1613-1614 uitgebreid met een tweede 3/8 sluiting aan de westzijde. Zo althans kan men uit de volgorde van de gehakte telmerken op de eiken jukken aflezen. Omdat het gebint boven de westelijke sluiting in nummering en wijze van construeren afwijkt ten opzichte van de overige lijkt deze later te zijn toegevoegd. In 1856 is het gebouw gerenoveerd, waarbij een pleisterlaag met imitatievoegen is aangebracht. Tevens zijn toen waarschijnlijk het nog steeds aanwezige tongewelf en de trekbalken aangebracht. Deze renovatie is tussen 1902 en 1910 in fasen weer gedeeltelijk ongedaan gemaakt. De bepleistering is verwijderd en het gebouw is van een klamp voorzien. In de linkergevel is nog zestiende-eeuws metselwerk te zien met op kleur gebracht voegwerk ter plaatse waarvan zich de imitatievoegen hebben bevonden. Na 1945 zijn een aanbouw en een nieuw plafond geplaatst (deze onderdelen vallen buiten de bescherming).

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Omschrijving

Hoofdvorm, dak en materialen Zaalkerk, bestaande uit drie traveeën en aan weerszijden voorzien van 3/8 sluiting, onder een schilddak gedekt met leien in Maasdekking. Het dak is voorzien van een (vernieuwde) dakruiter. Het gebouw is grotendeels opgetrokken uit zestiende en zeventiende-eeuwse baksteen, omstreeks 1902 voorzien van een klamp van machinale baksteen.

Gevels Dijkzijde (voorzijde) De gevel aan de dijk bestaat uit drie traveeën gescheiden door steunberen met versnijdingen. In iedere travee bevindt zich een spitsboogvenster met natuurstenen traceringen en glas-in-lood.

Begraafplaatszijde (achterzijde) Identiek aan dijkzijde, behalve dat zich ter plaats van de middelste travee een jongere aanbouw bevindt; deze travee is vensterloos.

Oostzijde Driezijdige afsluiting met steunberen, aan weerszijden voorzien van een venster, de middenpartij vensterloos. In de middenpartij is wel een deur aangebracht, waarschijnlijk stammend uit 1856. In het gevelvlak tussen de middenpartij en de gevel aan de begraafplaatszijde is zeventiende-eeuws metselwerk met klezoren zichtbaar evenals restauraties uit 1902 van sporen van de bepleistering uit 1856.

Westzijde Driezijdige afsluiting met steunberen, aan weerszijden voorzien van een venster, de middenpartij vensterloos.

Interieur De zaalkerk is voorzien van een grotendeels oorspronkelijke vroeg zeventiende-eeuwse kap bestaande uit vier gebinten. De constructie ten behoeve van de dakruiter is negentiende-eeuws. Verder is de constructie van het negentiende-eeuwse tongewelf nog aanwezig inclusief het beschoot. (Anno 1998 onttrokken aan het zicht door een betimmering van na 1945.) Verder vier waarschijnlijk negentiende-eeuwse trekbalken.

Waardering

De voormalige Nederlandse Hervormde zaalkerk van Sleeuwijk, bestaande uit in hoofdzaak zestiende-eeuws muurwerk met toevoegingen uit de zeventiende eeuw (westelijke 3/8 sluiting, kap), negentiende eeuw (tongewelf, trekbalken) en twintigste eeuw (uitwendige beklamping, venstertraceringen) is van algemeen belang vanwege:

- de gefaseerde bouwgeschiedenis die sporen draagt van de rooms-katholieke oorsprong als kapel, na de Reformatie ten behoeve van de protestantse eredienst uitgebreid waardoor een langgerekte centraalbouw is ontstaan; daardoor ook van typologisch belang;
- als zeldzaam vroeg en voorbeeld van protestantse opvattingen over kerkenbouw van vlak na de Reformatie als leinschalig voorbeeld van centraalbouw;
- historische onderdelen zoals kapconstructie, trekbalken en muurwerk;
- de voor het rivierengebied typerende situering aan de voet van de dijk.

Hoofdcategorie

Religieuze gebouwen

Subcategorie

Kerk en kerkonderdeel

Functie

Kerk

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument